

З молюсками по Україні

<http://www.pedagog.pip-mollusca.org/>

Презентація № 4

Прісноводні двостулкові молюски

Більшість червононогих молюсків мають спіральну закручену зовнішню черепашку.

Двостулкові молюски мають мушлю, яка складається з двох більш або менш однакових стулків.

Черепашка червононогого молюска.

Мушля двостулкового молюска.

Двостулкові молюски – фільтратори. Вони отримують свою їжу, а також потрібний для дихання кисень з током води. Для цього їх стулки повинні дещо розходитися в боки, проте не розпадатися. Біля верхівок стулки з'єднані еластичною зв'язкою з органічної речовини (лігаментом).

Стулка перлівниці ззовні.

Більшість двостулкових молюсків мають також своєрідний шарнірний механізм, який називається замком. Виступи (зуби) однієї стулки щільно заходять у відповідні заглиблення іншої, та навпаки. Кількість, розміри, форма, розташування зубів відрізняються в різних видів, родів, родин.

Стулка перлівниці зсередини.

Серед наших прісноводних молюсків зубів не мають лише дрейсени та деякі види з родини перлівницевих (беззубки). Найчастіше зустрічається беззубка качина (*Anadonta anatina*), мушля якої може досягати 15 см у довжину. Зрозуміло, що до таких розмірів молюск доростає не за один рік.

Значно рідше можна побачити звичайну беззубку (*Anodonta cygnea*), яку називають також лебединою. Її стулки дуже тонкостінні та ламкі, можуть досягати 20 см у довжину. Надзвичайно рідко зустрічається беззубка вузька (*Pseudanodonta complanata*) з порівняно невеликими плоскими мушлями. Ці види беззубок потребують охорони, хоча й не занесені поки що до Червоної книги України.

Беззубка звичайна, або лебедина.

Беззубка вузька.

Беззубка Вуда (*Sinanodonta woodiana*) нещодавно з'явилася на території України – в басейні Дунаю. На відміну від інших наших перлівницевих, її стулки мають майже округлу форму.

Перлівниці відрізняються від беззубок наявністю зубів, міцнішими та більш видовженими стулками. У великих екземплярів довжина мушлі може досягати близько 10 см. У наших водоймах найчастіше зустрічаються перлівниця звичайна, або малярська (*Unio pictorum*) та перлівниця клиноподібна (*Unio tumidus*).

Перлівниця звичайна.

Перлівниця клиноподібна.

Беззубки та перлівниці оселяються в річках, озерах, ставах, водосховищах, загалом у достатньо великих водоймах з не надто сильною течією. Перлівниця овальна, або товстостінна (*Batavusiana crassa*, в інших літературних джерелах *Unio crassus*) надає перевагу невеликим чистим річкам зі швидкою течією. Унаслідок забруднення водного середовища кількість її на території України різко скоротилися. Потребує охорони.

Дрейсени мають стулки більш або менш трикутної форми. У великих екземплярів довжина мушлі може досягати 4 або навіть 5 см. Але зазвичай їх розміри менші. Дрейсени оселяються у великих водоймах з текучою або стоячою водою – річках, озерах, водосховищах тощо. Можуть утворювати великі скупчення (друзи) на підводних предметах.

Дрейсена річкова
(*Dreissena polymorpha*).

Дрейсена бузька
(*Dreissena bugensis*).

Кульки – відносно невеликі прісноводні молюски. У найбільшій з них річкової кульки (*Sphaerium rivicola*) довжина мушлі не перевищує 2,5 см, а її поверхня вкрита тонкими концентричними реберцями. Рогова кулька (*Sphaerium corneum*) оселяється у стоячих і повільно текучих водоймах, а довжина її мушлі не перевищує 1,5 см.

Кулька річкова.

Кулька рогова.

Мускуліум болотяний (*Musculium lacustre*) має ще меншу (не більше 1 см) мушлю з надзвичайно тонкими та ламкими стінками та з чітко виступаючими верхівками.

Легко переносить пересихання невеликих водойм улітку.

Мушлі горошинок подібні зовні до кульок, проте набагато менші. Їх розміри вимірюються переважно кількома міліметрами. Лише в річкової горошинки (*Pisidium amnicum*) довжина мушлі може досягати 1 см.

Мускуліум болотяний.

Горошинка річкова.

Детальніше познайомитися з різноманітністю наших прісноводних двостулкових молюсків можна на фотогалереї Просвітницької інтернет-програми "Молюски", розробленої працівниками лабораторії малакології Державного природознавчого музею НАН України.

<http://www.pip-mollusca.org>

